

MÔ HÌNH CHÍNH QUYỀN ĐỊA PHƯƠNG 2 CẤP

QUẢN LÝ NGÂN SÁCH NHÀ NƯỚC GẮN VỚI MÔ HÌNH CHÍNH QUYỀN ĐỊA PHƯƠNG HAI CẤP VÀ NHỮNG VẤN ĐỀ ĐẶT RA ĐỐI VỚI KIỂM TOÁN NHÀ NƯỚC TRONG TỔ CHỨC KIỂM TOÁN BÁO CÁO QUYẾT TOÁN NGÂN SÁCH ĐỊA PHƯƠNG

• HUỲNH HỮU THỌ*

Ngân sách nhà nước là công cụ quan trọng để Nhà nước thực hiện chức năng quản lý kinh tế - xã hội và bảo đảm nguồn lực tài chính cho hoạt động của bộ máy công quyền. Trong hệ thống ngân sách nhà nước, ngân sách địa phương có vai trò trực tiếp bảo đảm nguồn lực cho phát triển kinh tế - xã hội trên địa bàn. Trong bối cảnh cải cách tổ chức bộ máy hành chính và định hướng xây dựng mô hình chính quyền địa phương hai cấp, cơ chế quản lý ngân sách địa phương cần được điều chỉnh phù hợp nhằm nâng cao hiệu lực và hiệu quả quản lý tài chính công. Luật Ngân sách nhà nước năm 2025 đã bổ sung nhiều quy định nhằm tăng cường phân cấp quản lý ngân sách, nâng cao tính tự chủ tài chính của địa phương và tăng cường kỷ luật, kỷ cương tài chính. Đồng thời, khoản 2 Điều 73 của Luật quy định Kiểm toán nhà nước thực hiện kiểm toán báo cáo quyết toán ngân sách địa phương trước khi gửi Hội đồng nhân dân cấp tỉnh xem xét, phê chuẩn. Bài viết phân tích những vấn đề về quản lý ngân sách nhà nước ở địa phương

*Phó Vụ trưởng Vụ Pháp chế - Kiểm toán nhà nước; Email: thoanh@sav.gov.vn

theo Luật Ngân sách nhà nước năm 2025 gắn với mô hình chính quyền địa phương hai cấp, đồng thời làm rõ những vấn đề đặt ra đối với Kiểm toán nhà nước trong kiểm toán báo cáo quyết toán ngân sách địa phương trong bối cảnh cải cách tổ chức chính quyền địa phương.

Từ khóa: Ngân sách nhà nước, ngân sách địa phương, Kiểm toán nhà nước, quyết toán ngân sách, chính quyền địa phương hai cấp.

State budget management under the two-tier local government model and challenges for the State Audit Office in auditing local budget settlement reports

The state budget serves as a vital instrument for socio-economic management and ensures financial resources for the public apparatus. Within the national budget system, local budgets play a direct role in securing resources for regional development. Amidst administrative reforms and the shift toward a two-tier local government model, local budget management mechanisms require adjustment to enhance the efficiency and effectiveness of public financial management. The 2025 State Budget Law introduced provisions to strengthen budget decentralization, increase local financial autonomy and enforce financial discipline. Simultaneously, Clause 2, Article 73 of this Law mandates the State Audit Office of Vietnam (SAV) to audit local budget settlement reports before they are submitted to Provincial People's Councils for approval. This article analyzes local budget management issues under the 2025 Law within the two-tier government framework and clarifies the challenges facing the SAV in auditing budget settlements during administrative restructuring.

Keywords: State budget, local budget, State Audit Office, budget settlement, two-tier local government

JEL classification: H72, H83, M42

<https://doi.org/10.65771/ati-jas.03202601>

Ngân sách nhà nước là bộ phận trung tâm của hệ thống tài chính công và là công cụ quan trọng để Nhà nước thực hiện các chức năng quản lý kinh tế - xã hội. Thông qua ngân sách nhà nước, Nhà nước huy động và phân bổ các nguồn lực tài chính nhằm bảo đảm phát triển kinh tế, duy trì hoạt động của bộ máy nhà nước và cung cấp các dịch vụ công thiết yếu cho xã hội.

Trong hệ thống ngân sách nhà nước, ngân sách địa phương giữ vai trò đặc biệt quan trọng vì đây là cấp ngân sách trực tiếp gắn với hoạt động quản lý nhà nước trên địa bàn, đáp ứng các nhu cầu chi tiêu của địa phương và phục vụ trực tiếp người dân. Do đó, việc quản lý ngân sách địa phương có ảnh hưởng lớn đến hiệu quả quản trị nhà nước và chất lượng cung cấp dịch vụ công.

Thời gian qua, cả nước đang triển khai mạnh mẽ quá trình cải cách tổ chức bộ máy nhà nước

theo hướng tinh gọn, hiệu lực và hiệu quả. Một trong những định hướng quan trọng của quá trình này là nghiên cứu và từng bước triển khai mô hình chính quyền địa phương hai cấp nhằm giảm bớt tầng nấc trung gian trong hệ thống chính quyền. Việc chuyển đổi mô hình tổ chức chính quyền địa phương sẽ có tác động trực tiếp đến cơ chế quản lý ngân sách địa phương, đặc biệt là cơ chế phân cấp tài chính giữa các cấp chính quyền.

Luật Ngân sách nhà nước năm 2025 đã sửa đổi, bổ sung nhiều quy định nhằm phù hợp với yêu cầu cải cách quản lý tài chính công và quá trình phân cấp quản lý nhà nước. Đáng chú ý, khoản 2 Điều 73 của Luật quy định Kiểm toán nhà nước thực hiện kiểm toán báo cáo quyết toán ngân sách địa phương trước khi gửi Hội đồng nhân dân cấp tỉnh xem xét, phê chuẩn. Quy định này thể hiện rõ vai trò của Kiểm toán nhà nước trong việc bảo đảm

tính trung thực, hợp pháp và minh bạch của báo cáo quyết toán ngân sách địa phương.

Trong bối cảnh chuyển đổi sang mô hình chính quyền địa phương hai cấp, việc triển khai quy định này đặt ra nhiều vấn đề mới đối với công tác quản lý ngân sách địa phương cũng như hoạt động kiểm toán ngân sách địa phương của Kiểm toán nhà nước.

Quản lý ngân sách nhà nước ở địa phương theo Luật Ngân sách nhà nước năm 2025 gắn với mô hình chính quyền địa phương hai cấp

Phân cấp quản lý ngân sách giữa các cấp chính quyền địa phương

Phân cấp quản lý ngân sách là nguyên tắc quan trọng trong quản lý tài chính công, nhằm bảo đảm sự chủ động và trách nhiệm của chính quyền địa phương trong việc quản lý và sử dụng ngân sách. Luật Ngân sách nhà nước năm 2025 tiếp tục khẳng định nguyên tắc phân cấp ngân sách gắn với phân cấp quản lý nhà nước về kinh tế - xã hội. Theo đó, tại Điều 9 của Luật, các cấp chính quyền địa phương được phân cấp nguồn thu để chủ động thực hiện những nhiệm vụ chi được giao, trong đó Hội đồng nhân dân cấp tỉnh quyết định việc phân cấp nguồn thu, nhiệm vụ chi giữa ngân sách cấp tỉnh và ngân sách cấp xã phù hợp với phân cấp quản lý kinh tế - xã hội, quốc phòng, an ninh và khả năng quản lý của mỗi cấp trên địa bàn việc lập dự toán, chấp hành và quyết toán ngân sách trong phạm vi được phân cấp.

Tuy nhiên, trong mô hình chính quyền địa phương hai cấp, việc phân cấp ngân sách cần được thiết kế lại cho phù hợp với cơ cấu tổ chức mới của hệ thống chính quyền địa phương. Khi giảm bớt một cấp trung gian trong hệ thống chính quyền, nhiều nhiệm vụ chi ngân sách có thể được chuyển giao trực tiếp cho cấp tỉnh hoặc cấp cơ sở. Điều này đòi hỏi phải xác định rõ trách nhiệm tài chính của từng cấp chính quyền và thiết lập cơ chế điều tiết ngân sách hợp lý.

Bảo đảm cân đối ngân sách địa phương

Cân đối ngân sách là một trong những yêu cầu

quan trọng của quản lý ngân sách nhà nước. Trong thực tế, khả năng tự cân đối ngân sách của nhiều địa phương ở Việt Nam còn hạn chế và phụ thuộc nhiều vào nguồn bổ sung từ ngân sách trung ương. Luật Ngân sách nhà nước năm 2025 đặt ra yêu cầu cho các tỉnh, thành phố trực thuộc trung ương nâng cao tính bền vững của ngân sách địa phương thông qua việc tăng cường quản lý thu ngân sách, tiết kiệm chi tiêu công và nâng cao hiệu quả sử dụng ngân sách, tiến dần đến cân bằng thu, chi ngân sách và tự cân đối được ngân sách của từng địa phương.

Trong bối cảnh chuyển đổi sang mô hình chính quyền địa phương hai cấp cùng với việc sáp nhập các địa phương để tinh gọn bộ máy thì áp lực cân đối ngân sách địa phương có thể gia tăng do một số địa phương sau sáp nhập sẽ phải chia sẻ khả năng cân đối với những địa phương từng nhận sự bổ sung lớn từ ngân sách trung ương, song song đó là sự thay đổi lớn trong phân công nhiệm vụ chi. Vì vậy, ở mỗi địa phương, Hội đồng nhân dân cấp tỉnh cần có cơ chế phân bổ ngân sách hợp lý và tăng cường các công cụ điều tiết ngân sách nhằm bảo đảm sự phát triển cân đối giữa các địa phương.

Nâng cao hiệu quả và minh bạch trong quản lý ngân sách

Luật Ngân sách nhà nước năm 2025 nhấn mạnh yêu cầu nâng cao hiệu quả sử dụng ngân sách thông qua việc quản lý chi tiêu công theo kết quả thực hiện nhiệm vụ. Tại Điều 32 của Luật Ngân sách nhà nước 2025, một trong những nhiệm vụ của Ủy ban nhân dân các cấp là thực hiện quản lý ngân sách theo kết quả thực hiện nhiệm vụ theo quy định của Chính phủ. Đồng thời, Luật cũng tăng cường các quy định về công khai, minh bạch ngân sách (thể hiện ở Điều 8 về nguyên tắc quản lý ngân sách nhà nước và Điều 15 về công khai ngân sách nhà nước) nhằm nâng cao trách nhiệm giải trình của các cơ quan quản lý ngân sách. Theo đó Điều 32 của Luật Ngân sách nhà nước 2025 đã quy định “Chủ tịch Ủy ban nhân dân các cấp tổ chức thực hiện đúng nhiệm vụ, quyền hạn được giao trong lĩnh vực tài chính - ngân sách, giải trình với cơ quan chức năng

khi được yêu cầu và chịu trách nhiệm về những sai sót, sai phạm thuộc phạm vi quản lý theo quy định của pháp luật”.

Trong mô hình chính quyền địa phương hai cấp, quyền hạn và trách nhiệm quản lý ngân sách được tập trung nhiều hơn ở cấp tỉnh và cấp cơ sở. Vì vậy, việc tăng cường minh bạch ngân sách và giám sát của cơ quan dân cử có ý nghĩa đặc biệt quan trọng nhằm bảo đảm việc sử dụng ngân sách hiệu quả và đúng mục đích.

Quyết toán ngân sách với thời hạn mới

Theo quy định của Luật Ngân sách nhà nước 2025 có hiệu lực từ 01/01/2026 thì Hội đồng nhân dân cấp xã xem xét, phê chuẩn báo cáo quyết toán ngân sách cấp mình trước ngày 31/3 năm sau, gửi Ủy ban nhân dân cấp tỉnh chậm nhất sau 05 ngày làm việc, kể từ ngày báo cáo quyết toán được phê chuẩn, Ủy ban nhân dân cấp tỉnh tổng hợp, lập quyết toán ngân sách địa phương, gửi Bộ Tài chính, Kiểm toán nhà nước trước ngày 01/5 năm sau, trình Hội đồng nhân dân cấp tỉnh để phê chuẩn quyết toán ngân sách địa phương trước ngày 01/7 năm sau. Như vậy, theo quy định của Luật, thời hạn phê chuẩn quyết toán ngân sách xã được quy định cụ thể tại Điều 71 (trước đây thời hạn này do Hội đồng nhân dân cấp tỉnh quyết định) và thời hạn phê chuẩn quyết toán ngân sách địa phương của Hội đồng nhân dân tỉnh rút ngắn 6 tháng. Các quy định này đã tạo áp lực lớn cho Ủy ban nhân dân các cấp trong việc thực hiện quyết toán ngân sách cấp mình đúng thời gian quy định, đặc biệt là ở cấp xã, với mô hình mới, nhiều đơn vị có nhân sự mới chưa có kinh nghiệm sẽ gặp những khó khăn nhất định.

Những vấn đề đặt ra đối với Kiểm toán nhà nước và các giải pháp trong kiểm toán báo cáo quyết toán ngân sách địa phương

Theo khoản 2 Điều 73 của Luật Ngân sách nhà nước năm 2025, Kiểm toán nhà nước thực hiện kiểm toán báo cáo quyết toán ngân sách địa phương trước khi gửi Hội đồng nhân dân cấp tỉnh xem xét, phê chuẩn. Quy định này khẳng định vai

trò quan trọng của Kiểm toán nhà nước trong việc bảo đảm tính trung thực và hợp pháp của báo cáo quyết toán ngân sách địa phương. Trong bối cảnh chuyển đổi mô hình chính quyền địa phương hai cấp với những vấn đề được nêu ra như trên, hoạt động kiểm toán báo cáo quyết toán ngân sách địa phương của Kiểm toán nhà nước đứng trước nhiều vấn đề cần được xem xét một cách thấu đáo và triển khai các biện pháp hữu hiệu để thích nghi. Ngoài quy định tại khoản 2 Điều 73 của Luật Ngân sách nhà nước 2025 như đã trình bày thì tại khoản 1 Điều 33 Luật Kiểm toán nhà nước 2015 quy định “Việc kiểm toán báo cáo quyết toán ngân sách nhà nước các cấp thực hiện trước khi Quốc hội, Hội đồng nhân dân phê chuẩn quyết toán ngân sách...”, như vậy với quy định “...kiểm toán báo cáo quyết toán ngân sách nhà nước các cấp...” thì ở địa phương đồng nghĩa Kiểm toán nhà nước sẽ kiểm toán báo cáo quyết toán cả cấp tỉnh và xã để phục vụ Hội đồng nhân dân các cấp phê chuẩn quyết toán của từng cấp ngân sách của địa phương.

Việc thích nghi với quy định về kiểm toán báo cáo quyết toán ngân sách các cấp của chính quyền địa phương theo quy định của Luật Ngân sách nhà nước 2025 và Luật Kiểm toán nhà nước 2015

Với quy định về kiểm toán báo cáo quyết toán ngân sách địa phương tại Luật Ngân sách nhà nước 2025 và kiểm toán báo cáo quyết toán ngân sách nhà nước các cấp tại Luật Kiểm toán nhà nước 2015 cho thấy hiện đang có sự khác nhau giữa quy định của 02 luật. Để giải quyết bài toán này, thiết nghĩ Kiểm toán nhà nước chỉ cần thực hiện kiểm toán báo cáo quyết toán ngân sách địa phương nói chung mà không phải kiểm toán báo cáo quyết toán ngân sách cấp tỉnh và cấp xã do theo cách áp dụng văn bản quy phạm pháp luật được hướng dẫn tại khoản 4 Điều 58 Luật Ban hành văn bản quy phạm pháp luật năm 2025 thì “Trường hợp các văn bản quy phạm pháp luật do cùng một cơ quan ban hành có quy định khác nhau về cùng một vấn đề thì áp dụng quy định của văn bản quy phạm pháp luật ban

hành sau”, do vậy quy định của Luật Ngân sách nhà nước 2025 sẽ được áp dụng. (ii) Xét đến yếu tố khả thi của việc kiểm toán báo cáo quyết toán ngân sách xã để cung cấp số liệu cho Hội đồng nhân dân cấp xã xem xét phê chuẩn quyết toán ngân sách xã thì với thời điểm Hội đồng nhân dân xã phải phê chuẩn báo cáo quyết toán ngân sách cấp mình trước 31/3 hằng năm đồng nghĩa số liệu quyết toán phải được Kiểm toán nhà nước kiểm toán hoàn thành và có số liệu chính thức (đã được Lãnh đạo đoàn kiểm toán, kiểm toán trưởng, tổ kiểm soát chất lượng kiểm toán của Kiểm toán nhà nước khu vực soát xét và chấp thuận) ít nhất trước ngày 25/3 hằng năm. Trong khi đó, sau quá trình sắp xếp, tinh gọn thì số xã tuy giảm nhiều so với trước đây nhưng để đủ mẫu chọn có thể đại diện cho tổng thể tất cả các xã của một địa phương thì việc tổ chức kiểm toán để đảm bảo được tính đúng đắn, trung thực, hợp pháp của số liệu quyết toán ngân sách xã được kiểm toán và đảm bảo về mặt thời gian là không khả thi trong điều kiện nhân sự hiện có và cách tổ chức kiểm toán như thời gian qua của Kiểm toán nhà nước (thực chất khi còn cấp huyện, việc kiểm toán báo cáo quyết toán ngân sách địa phương đối với báo cáo quyết toán ngân sách cấp huyện, các đoàn kiểm toán cũng chỉ thực hiện kiểm tra, đối chiếu, rà soát số liệu quyết toán của các huyện được tổng hợp trong quyết toán ngân sách địa phương, không kiểm toán báo cáo quyết toán ngân sách cấp huyện để xác nhận báo cáo quyết toán và cung cấp số liệu để Hội đồng nhân dân cấp huyện xem xét phê chuẩn quyết toán ngân sách của cấp mình).

Thay đổi phạm vi và đối tượng kiểm toán ngân sách địa phương

Việc tổ chức chính quyền địa phương theo mô hình hai cấp sẽ dẫn đến sự thay đổi trong cơ cấu tổ chức bộ máy và hệ thống đơn vị dự toán ngân sách địa phương. Khi một cấp chính quyền trung gian là cấp huyện được sắp xếp giảm bớt, nhiều nhiệm vụ quản lý ngân sách trước đây do cấp này thực hiện sẽ được chuyển giao cho cấp tỉnh hoặc cấp cơ sở.

Điều này làm thay đổi phạm vi và đối tượng

kiểm toán của Kiểm toán nhà nước ở từng cấp ngân sách. Các đoàn kiểm toán cần điều chỉnh phương pháp tiếp cận kiểm toán và xác định lại các trọng yếu kiểm toán ở cấp tỉnh và cấp xã nhằm bảo đảm việc kiểm toán phản ánh đầy đủ tình hình quản lý và sử dụng ngân sách nhà nước của các cấp ngân sách chính quyền địa phương, phù hợp với cách tổ chức, phân cấp, quản lý mới của mỗi địa phương. Ví dụ như trước đây, khi kiểm toán báo cáo quyết toán ngân sách địa phương thì số liệu quyết toán ngân sách xã thường được đánh giá có mức độ rủi ro thấp do qua nhiều năm kiểm toán hoặc kiểm tra, đối chiếu các sai sót được phát hiện trong quản lý, sử dụng ngân sách xã là không nhiều, không ảnh hưởng trọng yếu đến báo cáo quyết toán ngân sách địa phương. Hiện tại, điều cần được các đoàn kiểm toán quan tâm hơn chính là việc tổ chức hệ thống cơ quan quản lý thu nội địa (Thuế cơ sở như các chi cục thuế trước đây) để quản lý thu không chỉ một đơn vị hành chính mà quản lý thu cho nhiều xã; cơ quan Kho bạc Nhà nước khu vực để tổ chức thu, chi và hạch toán kế toán ngân sách không chỉ một đơn vị hành chính mà thực hiện cho các xã, nhất là việc không có sự đồng bộ về phạm vi quản lý của hai cơ quan này (Thuế cơ sở và Kho bạc Nhà nước khu vực không cùng quản lý các xã như nhau mà có sự đan xen) nên việc kiểm tra, rà soát số liệu quyết toán thu, chi ngân sách xã làm cơ sở tổng hợp báo cáo quyết toán ngân sách địa phương cần được các đoàn xem xét, tổ chức một cách hợp lý nhằm tránh chồng chéo trong hoạt động kiểm toán nhưng vẫn đảm bảo số liệu quyết toán được kiểm toán, xác nhận một cách đúng đắn.

Áp lực về tiến độ kiểm toán do yêu cầu phê chuẩn quyết toán ngân sách

Theo quy định của pháp luật, báo cáo quyết toán ngân sách địa phương phải được trình Hội đồng nhân dân cấp tỉnh xem xét và phê chuẩn trong thời hạn nhất định là trước ngày 01/7 năm sau của niên độ ngân sách. Do vậy, việc Kiểm toán nhà nước thực hiện kiểm toán báo cáo quyết toán trước khi

trình Hội đồng nhân dân phê chuẩn đặt ra yêu cầu rất cao về tiến độ kiểm toán.

Trong bối cảnh chuyển đổi mô hình chính quyền địa phương hai cấp, hệ thống đơn vị dự toán và cơ chế quản lý ngân sách có những thay đổi đáng kể, làm tăng khối lượng công việc kiểm toán. Điều này đòi hỏi các Kiểm toán nhà nước khu vực phải tổ chức hoạt động kiểm toán một cách khoa học và hiệu quả để bảo đảm tiến độ phê chuẩn quyết toán ngân sách địa phương. Với việc Kiểm toán nhà nước phải ngày càng nâng cao số lượng địa phương được kiểm toán báo cáo quyết toán, tiến dần đến 100% báo cáo quyết toán ngân sách địa phương được kiểm toán đã tạo áp lực lớn cho các Kiểm toán nhà nước khu vực trong cân đối nguồn nhân lực và quỹ thời gian hạn hẹp để làm thế nào đảm bảo được mục tiêu đề ra “Cung cấp số liệu kịp thời, tin cậy cho Hội đồng nhân dân cấp tỉnh phê chuẩn báo cáo quyết toán ngân sách địa phương”. Có thể nhận thấy rằng, tuy số lượng các địa phương đã được sắp xếp giảm gần một nửa (từ 63 tỉnh, thành phố trực thuộc trung ương giảm xuống còn 34) nhưng quy mô ngân sách, phạm vi về không gian là không thay đổi và thời gian thì phải hoàn thành sớm hơn 6 tháng. Thực tiễn như đã nêu đòi hỏi mỗi Kiểm toán nhà nước khu vực cần phải có giải pháp cụ thể và phù hợp như: Phải xây dựng phương án kiểm toán một cách khoa học (như xác định mốc triển khai và kết thúc sao cho có thể xác định và cung cấp số liệu chính thức, tin cậy, đúng thời hạn; triển khai hoạt động kiểm toán sớm hơn, ưu tiên cho kiểm toán báo cáo quyết toán ngân sách địa phương, các nội dung kiểm toán khác như các chuyên đề, kiểm toán ngân sách địa phương thực hiện sau...); phải cân đối nguồn nhân lực (về số lượng, năng lực đội ngũ Kiểm toán viên nhà nước) để bố trí nhân sự một cách hợp lý nhất cho các đoàn kiểm toán; chủ động khảo sát, thu thập thông tin để lập kế hoạch kiểm toán của các cuộc kiểm toán, đặc biệt là ứng dụng triệt để công nghệ thông tin để có nguồn dữ liệu cần thiết phục vụ cho xây dựng kế hoạch kiểm toán và khi tiến hành kiểm toán...

Rủi ro sai lệch số liệu quyết toán khi thay đổi mô hình tổ chức ngân sách địa phương

Việc thay đổi mô hình tổ chức chính quyền địa phương có thể dẫn đến việc sắp xếp lại các đơn vị hành chính, các cơ quan quản lý ngân sách và hệ thống đơn vị dự toán. Quá trình này có thể làm phát sinh những sai lệch hoặc không thống nhất về số liệu trong quá trình tổng hợp quyết toán ngân sách địa phương, ít nhất là trong những năm đầu sau sáp nhập, sắp xếp việc xác định rủi ro tiềm tàng trong khâu tổ chức thực hiện ngân sách nhà nước và về việc tổng hợp số liệu lập báo cáo quyết toán ngân sách cần được đánh hết sức đúng đắn để định hướng cho các kiểm toán viên khi thực hiện các thủ tục kiểm toán. Trong đó, các đoàn kiểm toán cần chú trọng kiểm tra tính đầy đủ và chính xác của việc tổng hợp số liệu quyết toán ngân sách, đặc biệt là ở giai đoạn chuyển tiếp khi mô hình tổ chức chính quyền địa phương được điều chỉnh.

Yêu cầu đổi mới phương pháp kiểm toán ngân sách địa phương

Trong bối cảnh cải cách quản lý tài chính công và chuyển đổi mô hình chính quyền địa phương, Kiểm toán nhà nước cần đổi mới phương pháp kiểm toán theo hướng hiện đại, tăng cường kiểm toán dựa trên đánh giá rủi ro xác định trọng yếu, ứng dụng công nghệ thông tin trong hoạt động kiểm toán, phối hợp chặt chẽ trong thực hiện kiểm toán.

Muốn vậy, như đã nêu ở phần trên, bên cạnh việc tránh chồng chéo trong bố trí các tổ, nhóm kiểm toán tại các cơ quan tài chính, tổng hợp nhưng đồng thời phải đảm bảo các số liệu quyết toán khớp đúng cần thiết phải có sự phối hợp chặt chẽ giữa các tổ kiểm toán. Ví dụ đối với quyết toán ngân sách xã: Bên cạnh việc xác định một số chỉ tiêu thu, chi mang tính chất trọng yếu, trong hoạt động kiểm toán Đoàn kiểm toán cần yêu cầu Tổ kiểm toán thu ngân sách (nếu bố trí tổ kiểm toán theo ngành dọc của cơ quan thu từ thuế tính đến thuế cơ sở) với Tổ kiểm toán kế toán ngân sách (nếu bố trí

tổ kiểm toán theo ngành dọc của cơ quan Kho bạc Nhà nước từ Kho bạc Nhà nước khu vực đến phòng giao dịch thuộc Kho bạc Nhà nước khu vực) và Tổ kiểm toán báo cáo quyết toán ngân sách xã phải phối hợp nhịp nhàng trong bố trí thời gian kiểm toán, cung cấp thông tin, số liệu lẫn nhau làm cơ sở cho việc xác nhận số liệu quyết toán.

Điều chỉnh kế hoạch kiểm toán báo cáo quyết toán ngân sách địa phương của Kiểm toán nhà nước

Việc thay đổi mô hình tổ chức chính quyền địa phương, phân cấp ngân sách cũng như thời hạn quyết toán ngân sách theo quy định mới bắt buộc Kiểm toán nhà nước phải điều chỉnh kế hoạch kiểm toán, phương án tổ chức kiểm toán hằng năm, kế hoạch đào tạo, bồi dưỡng, hội thảo chuyên môn, cập nhật kiến thức, kế hoạch phổ biến pháp luật nhằm bảo đảm bao quát đầy đủ các địa phương được kiểm toán báo cáo quyết toán, kiểm tra, rà soát đầy đủ các nội dung trọng yếu của ngân sách địa phương. Theo đó, các kế hoạch khác cần bố trí thời gian tránh trùng lặp và ưu tiên cho kế hoạch kiểm toán và ngay trong kế hoạch kiểm toán ưu tiên hàng đầu về thời gian, về nhân sự tại các Kiểm toán nhà nước khu vực phải dành cho các cuộc kiểm toán báo cáo quyết toán ngân sách địa phương.

Bên cạnh đó, cần tăng cường sự phối hợp giữa Kiểm toán nhà nước với các cơ quan tài chính, kho bạc và cơ quan dân cử ở địa phương nhằm nâng cao hiệu quả giám sát tài chính công.

Kết luận

Quản lý ngân sách nhà nước ở địa phương theo Luật Ngân sách nhà nước năm 2025 gắn với mô hình chính quyền địa phương hai cấp đặt ra nhiều yêu cầu mới đối với công tác quản lý tài chính công. Việc hoàn thiện cơ chế phân cấp ngân sách, nâng cao hiệu quả sử dụng ngân sách và tăng cường minh bạch tài chính là những yếu tố quan trọng nhằm nâng cao hiệu quả quản lý ngân sách địa phương.

Đồng thời, quy định về kiểm toán báo cáo quyết toán ngân sách địa phương trước khi Hội đồng nhân dân cấp tỉnh phê chuẩn đã khẳng định vai trò quan trọng của Kiểm toán nhà nước trong hệ thống quản lý tài chính công. Trong bối cảnh chuyển đổi mô hình chính quyền địa phương hai cấp, Kiểm toán nhà nước cần tiếp tục đổi mới phương pháp và tổ chức kiểm toán với những giải pháp phù hợp nhằm đáp ứng yêu cầu mới của quản lý tài chính công, nâng cao hiệu lực, hiệu quả hoạt động kiểm toán của Kiểm toán nhà nước, góp phần nâng cao hiệu quả quản lý ngân sách nhà nước ở địa phương. □

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Quốc hội (2015), *Luật Ngân sách nhà nước*;
- Quốc hội (2025), *Luật Ngân sách nhà nước*;
- Kiểm toán nhà nước (2025), *Quy trình kiểm toán của Kiểm toán nhà nước*;
- Kiểm toán nhà nước (2023, 2024, 2025), *Báo cáo tổng hợp kết quả kiểm toán năm*;
- Nguyễn Ngọc Hùng (2021), *Quản lý tài chính công*, Nhà xuất bản Tài chính;
- Trần Văn Giao (2020), *Quản lý ngân sách nhà nước*, Nhà xuất bản Chính trị Quốc gia Sự thật.

*Ngày nhận bài: 08/02/2026
Ngày chỉnh sửa: 10/02/2026
Ngày duyệt đăng: 12/03/2026*